

Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1924 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande elfte huvudtiteln.

A. **Civila pensionsväsendet.**

1:o) I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att följande befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, nämligen rektorn vid anstalten *Berta Haller*, husmodern *Blenda Edström* och översköterskan *Rebecka Gustafsson* må äga rätt att för erhållande av pension räkna sig till godo föregående tjänstgöring vid den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten i Vänersborg. Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Ang. utvidgad rätt till tjänstårsberäkning för pension för vissa befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

B. **Allmänna indragningsstaten.**

I. **Ang. utrikesdepartementet.**

2:o) I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition nr 161 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 3:o—5:o hemställt.

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 8 saml. 33 häft. (Nr 40.)

Ang.
pension åt
vicekonsuln
i Berlin A. E.
Mobergs änka.

a) I punkt 3:o av sagda proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, att vicekonsuln i Berlin, konsuln Axel Elof Mobergs änka *Alexandra Moberg född von Ebart*, må från och med den 1 juni 1923 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Med hänsyn till vad i propositionen anförts har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Ang.
pension åt
förutvarande
kontorsbiträdet
vid konsu-
latet i Köpen-
hamn A. C.
Bangs änka.

b) Under punkten 4:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att förutvarande kontorsbiträdet vid konsulatet i Köpenhamn Andreas Christian Bangs änka *Amalia Bang* må från och med den 1 juli 1923, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 500 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i åberopade statsrådsprotokollet, till vilket utskottet får hänvisa.

Utskottet.

På grund av vad i propositionen anförts synes det vara billigt, att åt änkan Bang, som uppnått en ålder av 76 år, beredes ett årligt understöd av statsmedel under hennes återstående livstid. Mot det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
i utrikesde-
partementet
G. W. Sjö-
bergs änka.

c) I punkt 5:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren G. W. Sjöbergs änka *Hildur Mathilda Sjöberg, född Dahl*, må från och med ingången av år 1924 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 200 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Då, såsom av statsrådsprotokollet framgår, vaktmästaren Sjöberg under år 1908 ägt rätt att vinna delaktighet i civilstatens änke- och pupillkassa, har utskottet funnit det kunna ifrågasättas, huruvida hans änka, som av behållningen i boet att döma icke synes vara helt obemedlad, bör pensioneras med statsmedel. Med hänsyn till vissa av riksdagen i likartade fall gjorda medgivanden har utskottet emellertid icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer sålunda,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

II. Ang. försvarsdepartementet.

3:o) I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition nr 124 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag i fråga om pensionering av vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer, om vilkas avlåtande föredragande departementschefen under punkterna 1:o—8:o hemställt.

a) Under punkt 1:o av förevarande proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, att förre snickaren vid Norrlands dragonregemente *Karl Linder* må från och med den 1 oktober 1923 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

Ang.
pension
åt förre
snickaren
K. Linder.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Linder är född den 14 november 1863, att han deltagit i arbetet med uppförandet av Norrlands dragonregementes kasernetablissemang i Umeå under hela byggnadstiden, varvid han visserligen i huvudsak arbetat hos kronans entreprenörer därstädes men samtidigt därmed, efter regementets förläggning till Umeå, mot timpenning utfört en del arbeten för regementet, samt att han sedan år 1903 i oavbruten följd haft anställning vid regementet intill utgången av september månad 1923.

Med avseende å den i ärendet förebragta utredningen i övrigt tillåter sig utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

b) Uti punkt 2:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att stenarbetaren vid Karlsborgs fästningsbyggnad *Johan August Engberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han upphör att vara anställd vid kronans arbeten, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten i årlig pension uppbära, utöver honom av 1913 års riksdag beviljat belopp av 300 kronor, ytterligare 200 kronor eller sammanlagt 500 kronor.

Ang.
förhöjd pen-
sion åt sten-
arbetaren
J. A. Engberg.

Av utredningen i ärendet framgår, bland annat, att Engberg, som är född den 28 mars 1865, efter att hava varit anställd vid Karlsborgs fästningsbyggnad under sammanlagt 34 år av 1913 års riksdag tillerkänts pension med 300 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, då han upphörde att vara anställd vid kronans arbeten, att han icke tillträtt denna pension utan fortfarande kvarstår i tjänst samt att han numera är ur stånd att vidare fullgöra de med hans anställning förenade göromålen ävensom för framtiden oförmögen att med arbete försörja sig.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

Utskottet.

På grund av vad i ärendet anförts och med hänsyn till de pensionsbelopp, som numera pläga beviljas med Engberg jämställda befattningshavare i statens tjänst, har även utskottet funnit det vara billigt, att Engberg beredes någon förhöjning i den honom av 1913 års riksdag tillerkända men ännu icke tillträdde pensionen. Mot Kungl. Maj:ts i sådant avseende framställda förslag har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer sålunda,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

*Ang.
pension åt
rullförings-
biträdet
J. P. Borg.*

c) Under punkt 3:o har hemställts, att riksdagen må medgiva, att underlöjtnanten i armén, rullföringsbiträdet vid Kristinehamns rullföringsområde, nr 40, *Jan Peter Borg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning såsom rullföringsbiträde, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Borg, som är född den 19 maj 1858, den 10 oktober 1876 antagits till volontär vid dåvarande Nerikes regemente, den 28 september 1882 befordrats till sergeant av 2. klassen, den 22 april 1891 erhållit avsked från sistnämnda beställning och då inträtt i reserven, där han fortfarande kvarstår, ävensom att Borg utnämnts den 12 mars 1909 till svärdsman samt den 14 december 1917 till underlöjtnant i armén. Vidare inhämtas, att Borg förordnats den 30 november 1891 till avdelningsområdesbefälhavare vid Ölme kompaniområde, nr 121, samt den 1 januari 1902 till rullföringsbiträde vid Kristinehamns rullföringsområde, nr 40, å vilken sistnämnda befattning han fortfarande är förordnad till och med den 30 september 1924.

Arméförvaltningens civila departement har den 29 december 1923 avgivit utlåtande i ärendet och därvid — under erinran att avlöning till befattningshavare av ifrågavarande slag utginge i form av arvode — anfört, att dylika befattningar väl i huvudsak syntes vara avsedda för pensionerad militär personal, men att då i bestämmelserna i generalorder den 1 november 1901 beträffande tillsättning av personalen vid rullföringsområdena allenast stadgats, att rullföringsbiträde skulle vara underofficer i regementes eller kårs reserv, hinder icke mött för Borgs förordnande å förevarande befattning. Någon författningsenlig rätt för Borg, som i sin förutvarande egenskap av underofficer på stat icke förvärvat rätt till pension och fyllnadspension såsom sådan, att efter avgången från befattningen såsom rullföringsbiträde komma i åtnjutande av pension föreläge emellertid icke.

Med hänsyn till Borgs långvariga och synnerligen väl vitsordade tjänstgöring i statens tjänst, bland annat såsom rullföringsbiträde i mer än 22 år, ävensom till den höga ålder, han numera uppnått, ansåge departementet likväl billighetsskäl tala för att honom bereddes pension. Vid bestämmandet

av pensionens storlek syntes hänsyn böra tagas till beloppet av det arvode, som Borg för närvarande åtnjöte såsom rullföringsbiträde, eller 2,130 kronor för år räknat. Då sådana statens med arvoden avlönade befattningshavare, vilkas arbetstid helt toges i anspråk för vederbörlig befattning, i den mån dem tillerkänts pension, i regel syntes hava erhållit sådan förmån med belopp, som motsvarat omkring $\frac{2}{3}$ av arvodet, skulle pensionen för Borg komma att uppgå till omkring 1,400 kronor. Det syntes i förevarande fall dock böra iakttagas, att Borgs pensionsförmåner icke komme att överstiga det pensionsbelopp, som Borg, därest han kvarstått på aktiv stat och där vunnit befordran till fanjunkare, ägt att vid uppnådd pensionsålder såsom sådan, d. v. s. i maj 1908, uppbära eller 1,000 kronor. Därest pension med nyss angivna belopp bereddes Borg, torde han jämväl komma i åtnjutande av pensionstillägg enligt bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360).

I anslutning till vad sålunda anförts hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Borg finge från och med månaden näst efter den, varunder han entledigades från sin innehavande befattning, från allmänna indragningsstaten uppbära pension av 1,000 kronor årligen.

Statskontoret har anslutit sig till denna hemställan, vilken biträts av *departementschefen*.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

På sätt i propositionen framhållits, torde befattningarna såsom biträden vid rullföringsområdena — vid vilka befattningar ersättning utgår i form av arvoden — i huvudsak vara avsedda för pensionerade militärer. Tjänstgöring av ifrågavarande art har vid sådant förhållande hittills icke ansetts böra föranleda beviljande av pension. Då någon ändring härutinnan i allmänhet icke synes böra äga rum, kunde det enligt utskottets mening ifrågasättas, huruvida pension av statsmedel i förevarande fall borde beviljas. Vid det förhållande att Borg, efter att före uppnådd pensionsålder hava tagit avsked från anställning å aktiv stat vid armén, under en tid av över 20 år tjänstgjort vid rullföringen, har utskottet emellertid funnit det vara billigt, att någon pension tillerkännes honom med anledning av denna tjänstgöring. Utskottet har likväl icke kunnat tillstyrka att, såsom i propositionen föreslagits, denna pension skulle bestämmas till samma belopp, 1,000 kronor årligen, vilket skulle hava tillkommit Borg, därest han kvarstått å aktiv stat och där vunnit befordran till fanjunkare samt i sådan egenskap, efter erläggande av vederbörliga pensionsavgifter, förvärvat rätt till pension. Då Borg redan år 1891 erhållit entledigande från sin beställning såsom sergeant av 2:a klassen vid Nerikes regemente lärar, med hänsyn jämväl till den begränsade tjänstgöringsskyldighet, som torde hava ålegat honom under hans anställning vid armén, pensionsbeloppet en-

Utskottet.

ligt utskottets mening skäligen böra reduceras till 600 kronor årligen, varå jämväl torde komma att utgå pensionstillägg.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande framställning, må medgiva, att underlöjtnanten i armén, rullföringsbiträdet vid Kristinehamns rullföringsområde, nr 40, Jan Peter Borg må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning såsom rullföringsbiträde, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sexhundra kronor.

Ang.
pension åt
verkstads-
föreståndaren
F. O. Jo-
hansson.

d) Med biträdande av vad i punkt 4:o av ifrågavarande proposition föreslagits och under hänvisning till den i propositionen lämnade utredningen i ärendet får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att föreståndaren för Svea livgardes sadelmakeriverkstad *Frans Oskar Johansson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sjuhundra kronor.

Ang.
pension åt
skrädleri-
arbeterskan
C. Lindau,
född Johan-
nesdotter.

e) Uti punkt 5:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att skrädleri-
arbeterskan vid Skånska husarregementets avdelnings i Landskrona
intendenturverkstäder *Carolina Lindau, född Johannesdotter*, må från och
med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin berörda
anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten
uppbära en årlig pension av fyrahundrafemtio kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat, att Lindau är född den 2 augusti 1864, att hon under åren 1894—1908 varit anställd såsom skrädleri-
arbeterska vid Skånska trängkåren och därefter tillträtt sin inne-
havande anställning vid Skånska husarregementets avdelning i Lands-
krona ävensom att hon lider av kronisk lungsjukdom samt allmän svag-
het och kraftnedsättning, i följd varav hon endast i mycket ringa mån
genom arbete kan bidra till sitt uppehälle.

I övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

f) Med biträdande av Kungl. Maj:ts under punkt 6:o framställda förslag och med hänvisning till den i propositionen förebragta utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att envar av sömmerskan vid Norrlands artilleriregementes intendenturverkstäder *Maria Josefina Lidberg* samt tvätterskorna vid regementet änkan *Margareta Magnusson, född Esbjörns-son*, och *Brita Jonsson Bodén*, må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningssstaten uppbära årlig pension, *Lidberg* med fyrahundra kronor, *Magnusson* med trehundra femtio kronor och *Bodén* med trehundra kronor.

Ang.
pension åt
sömmerskan
*M. J. Lid-
berg* samt
tvätterskorna
*M. Magnus-
son, född
Esbjörns-
son,*
och *B. J.
Bodén.*

g) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts uti punkt 7:o gjorda hemställan och under hänvisning till den i statsrådsprotokollet lämnade utredningen i förevarande ärende får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att arbeterskan vid ammunitionsfabriken *Kristina Hansson* må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid fabriken, under sin återstående livstid å allmänna indragningssstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor.

Ang.
pension åt
arbeterskan
K. Hansson.

h) Uti punkt 8:o av förevarande proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, att envar av förra arbeterskorna vid ammunitionsfabriken *Jones Kerstin Jonsson, Anna Karlsson, född Persdotter* samt *Johanna Margareta Andersson* må från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid å allmänna indragningssstaten uppbära årlig pension, *Jonsson* med fyrahundrasextio kronor, *Karlsson* med fyrahundra-trettio kronor samt *Andersson* med trehundrasextio kronor.

Ang.
pension
åt förra
arbeterskorna
*J. K. Jonsson,
A. Karlsson,
född Pers-
dotter* samt
*J. M. Anders-
son.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat,

beträffande Jonsson, att hon är född den 2 februari 1876 och att hon som anställdes vid ammunitionsfabriken från och med den 4 augusti 1892, innehar mer än 31 tjänstår;

beträffande Karlsson, att hon är född den 27 juni 1875 och är hustru till muraren *J. W. Karlsson* och att hon, som anställdes vid ammunitionsfabriken från och med den 28 maj 1895, innehar mer än 28 tjänstår; samt

beträffande Andersson, att hon är född den 14 april 1878 och att hon, som dels arbetat vid ammunitionsfabriken under tiden 16 mars 1895—19 augusti 1899 och dels från och med den 17 september 1906 ånyo anställdes vid fabriken, innehar mer än 21 tjänstår.

Med avseende å utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet har funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

4:o) I en till riksdagen avlåten, den 19 mars 1924 dagtecknad proposition nr 184 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag i fråga om pensionering av vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Ang.
pension åt
maskin-
stickerskan
E. M. E.
Segerdahl.

a) Uti punkt 1:o av berörda proposition har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att maskinstickerskan *Emma Maria Elisabet Sergerdahl* må från och med månaden näst efter den, varunder hon upphör att arbeta för Gotlands infanteriregementes räkning under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

Ang.
pension åt
kokerskan
A. A. Malm-
qvist, född
Vallöf.

b) Med tillstyrkande av bifall till den i punkt 2:o gjorda framställningen och under hänvisning till den i propositionen lämnade utredningen i ärendet får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att kokerskan vid Svea livgarde *Anna Augusta Malmqvist, född Vallöf*, må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av etthundrafemtio kronor.

Ang.
pension åt
sadelmakeri-
arbetaren C.
J. Coursell.

c) Med biträdande av Kungl. Maj:ts under punkt 3:o framställda förslag och med hänvisning till den i propositionen förebragta utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att sadelmakeriarbetaren vid arméns intendenturförråd i Stockholm *Carl Johan Coursell* må från och med månaden näst efter den,

varunder han entledigas från sin anställning vid intendenturförrådet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundrafemtio kronor.

d) I punkt 4:o av förevarande proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, att förre arbetaren vid Borghamns kalkstensbrott *Oskar Leonard Gustafsson* må från och med den 1 januari 1924 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

Ang.
pension åt
arbetaren
O. L.
Gustafsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Gustafsson är född den 1 december 1861; att han under åren 1890—1912 med vissa avbrott haft anställning vid Borghamns kalkstensbrott och den 1 januari 1913 entledigats från sin anställning därstädes; att han på grund av allmän klenhet numera är oförmögen att genom eget arbete försörja sig; samt att han under den tid, han varit anställd vid Borghamns kalkstensbrott, visat sig pålitlig och fullgjort sitt arbete till full belåtenhet.

I fråga om utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Då, såsom av utredningen i ärendet framgår, Gustafsson varit anställd vid statens kalkstensbrott i Borghamn endast åren 1890—1912 och därunder haft en effektiv arbetstid av blott omkring 18 år, har utskottet funnit det vara tveksamt, huruvida pension av statsmedel bör beredas honom. Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i propositionen åberopats, har utskottet likväl icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

III. Ang. ecklesiastikdepartementet.

5:o) I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition nr 128 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid västra realskolan i Göteborg *J. P. Gunnarson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från adjunktstjänsten äger rum, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande avkortad pension — en tilläggs-pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,220 kronor årligen.

Ang.
pensionsför-
höjning åt
Inroverks-
adjunkten
J. P. Gunnar-
son.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Gunnarson, som är född den 5

mars 1859, avlagt filosofie kandidatexamen, teoretisk-teologisk examen och praktisk-teologisk examen ävensom blivit prästvigd, att han tjänstgjort såsom andre lärare vid folkhögskolor under tiden den 1 december 1888—den 1 maj 1895, att han genomgått provår läsåret 1895—1896, att han tjänstgjort såsom rektor vid Djursholms samskola under läsåret 1896—1897 och såsom rektor vid Svalövs folkhögskola och lantmannaskola under tiden den 4 augusti 1897—den 31 juli 1908 samt att han den 31 december 1907 utnämndes till innehavare av sin nuvarande tjänst, i vilken han tjänstgjort sedan höstterminen 1908. Gunnarson, som medgivits rätt att kvarstå i sin tjänst intill utgången av augusti 1924, kommer sålunda att vid sin avgång innehava 16 för pension enligt lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 beräkneliga tjänstår. Då för hel pension erfordras 33 tjänstår samt Gunnarsons pensionsunderlag utgör 4,000 kronor, skulle pensionsbeloppet motsvara $\frac{16}{33}$ av sistnämnda belopp och alltså efter föreskriven avrundning bliva 1,940 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har Gunnarson anhållit att för erhållande av pension få tillgodoräkna sig viss tjänstgöring vid privata läroanstalter, så att han vid avskedstagandet erhöle full pension.

Över denna ansökning hava utlåtanden avgivits den 9 januari 1924 av skolöverstyrelsen och den 28 januari 1924 av statskontoret.

Skolöverstyrelsen har uttalat önskvärldheten av att de olika slag av lärartjänster, som förefinnas inom överstyrelsens verksamhetsområde, bleve i pensionsavseende närmade till varandra och vidare anført, att överstyrelsen sannolikt komme att upptaga hithörande frågor till behandling, när överstyrelsen finge tillfälle avgiva utlåtande över numera utarbetat förslag till löneroglering för vissa lärarkårer. Däremot kände sig överstyrelsen tveksam, huruvida det kunde låta sig göra att, oberoende av sammanhanget med en dylik allmän löne- och pensionsreglering, för ett särskilt fall vidtaga sådana åtgärder, som avsåges med Gunnarsons ansökan. I varje fall skulle man väl nödgas begränsa dessa åtgärder till att gälla Gunnarsons tjänstår vid folkhögskola, enär för manliga lärare vid statsunderstödd enskild skola icke finnes något statsunderstött pensionsväsen.

Statskontoret har anført att i förevarande fall bestämmelserna om avkortad pension i förhållande till antalet tjänstår i statens tjänst syntes leda till ett resultat, som icke kunde anses tillfredsställande med hänsyn till Gunnarsons övriga lärarverksamhet, varför statskontoret ifrågasatte, huruvida icke de tio år, varunder Gunnarson varit rektor vid Svalövs folkhögskola och lantmannaskola, borde räknas honom till godo i pensionsavseende.

Departementschefen har anslutit sig till statskontorets förslag och sålunda hemställt, att Gunnarson måtte beredas en tilläggs pension av 1,220 kronor, varigenom hans sammanlagda pensionsförmåner skulle uppgå till det belopp, 3,160 kronor, som skulle tillkommit honom efter 26 för pension beräkneliga tjänstår.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *Pehrsson* i Göteborg väckt motion nr 260, däri hemställt, »att riksdagen ville besluta att bevilja läroverksadjunkten fil. kand. Jöns Peter Gunnarson vid Göteborgs västra läroverk vid hans avgång från tjänsten rätt att för pension tillgodoräkna sig sin tjänstetid som ordinarie lärare vid folkhögskola och vid statsunderstött enskilt läroverk eller ock att bevilja honom tilläggs pension, varigenom pensionen skulle uppbringas till samma belopp som full pension.»

Beträffande de skäl, som av motionären anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Med hänsyn till Gunnarsons långa verksamhet i den offentliga undervisningens tjänst och då Gunnarson, därest han kvarstannat i sin befattning som folkhögskolerektor, skulle hava ägt rätt till pension för denna befattning, har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket Gunnarson skulle för pension få tillgodoräkna sig den tid av 10 år, varunder han varit rektor vid folkhögskola och lantmannaskola. Att, såsom motionären ifrågasatt, medgiva tillgodoräknande i vidsträcktare omfattning av Gunnarsons tjänstgöring vid icke-statliga läroanstalter har utskottet av principiella skäl ansett sig icke kunna förorda.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasatt proposition och med avslag å förevarande motion II:260, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må medgiva, att adjunkten vid västra realskolan i Göteborg J. P. Gunnarson må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från adjunktstjänsten äger rum, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningens enligt tillkommande avkortad pension — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av ettusentvåhundra tjugu kronor årligen.

6:o) I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 25 av herrar *Akerman* och *Wigforss* och den andra inom andra kammaren under nr 65 av herr *Strid* jämte två av kammarens övriga ledamöter, har anförts och hemställt följande:

»Genom kungl. statskontorets beslut den 6 september 1923 tillerkändes f. d. lektorn vid högre allmänna läroverket i Halmstad, fil. dr *Johan Richard Jungner*, rätt att från och med den 1 september 1923 åtnjuta pension från den 11 oktober 1907 till ett belopp av 2,240 kronor.

Att pensionsbeloppet i detta fall utmätts med sådan knapphet beror på att lektor Jungner tjänstgjort allenast 16 av de för full pensions åtnjutande

Motion
II: 260.

Utskottet.

Ang.
pensionsför-
höjning åt
f. d. lektorn
J. R. Jungner.

stadgade 33 tjänstären. Emellertid synas omständigheter kunna anföras, som göra det billigt, att Jungner får tillgodoräkna sig ytterligare ett antal år för erhållande av pension. I sådant avseende vilja vi erinra, att såsom av bilagda handlingar framgår, i hög grad ogynnsamma omständigheter medverkat till att Jungner först vid så jämförelsevis hög ålder som 49 år vid svenskt statsläroverk erhållit läraretjänst, från vilken han för lidet år erhållit avsked. Dröjsmålet härleder sig dels av en med understöd av Regnells botaniska resestipendium företagen forskningsresa till tropiska Afrika, omfattande ett och ett halvt år, med rika vetenskapliga resultat, dels av anställning vid utländska högskolor och vetenskapliga institutioner under sammanlagt 12 år. Det synes oss billigt, att hänsyn till dessa omständigheter tages vid bestämmandet av den Jungner tillkommande pensionen. På grund av de nämnda förhållandenas säregna beskaffenhet torde några statsekonomiskt betänkliga konsekvenser härav icke vara att förvänta.

Vid övervägandet av den tid, som Jungner skäligen bör erhålla rätt att tillgodoräkna sig utöver de år, han, enligt vad ovan sagts, tjänstgjort vid allmänt läroverk, ha vi icke ansett oss böra eller kunna ifrågasätta, att han skulle få räkna sig tillgodo *hela* tjänstgöringen vid utländska vetenskapliga institutioner. Däremot synes det oss rimligt, att tiden för den utländska studieresan jämte en del av sistnämnda tjänstgöring, förslagsvis fem år, måtte få tagas i betraktande vid fastställandet av pensionen.

På grund av vad sålunda anförts tillåta vi oss hemställa, att riksdagen ville medgiva, att den lektor Jungner tillkommande pensionen måtte höjas med ett belopp, motsvarande pensionen för ytterligare sju (sex) tjänsteår, och sålunda utgå efter en sammanlagd tjänstetid av 23 (22) tjänsteår från och med månaden näst efter den, varunder avgången från tjänsten ägt rum.»

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Jungner hos Kungl. Maj:t gjort framställning om avlåtande av förslag till riksdagen av enahanda innehåll som det i motionen innefattade. Häröver hava utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen den 21 januari 1924 och av statskontoret den 28 i samma månad.

Skolöverstyrelsen har anfört följande:

»Såvitt överstyrelsen kan finna, är ingen del av det arbete, sökanden ifrågasätter att få räkna sig till godo för höjd pension, av den art, att det rimligen kan utgöra grund för statspension. Däremot måste skolöverstyrelsen anse, att den pension, som enligt gällande grunder blivit sökanden tillerkänd, i och för sig är för låg för en befattningshavare i sökandens ställning, och skulle därför finna det lyckligt, om Eders Kungl. Maj:t ansåge sig kunna vidtaga åtgärder för att bereda sökanden någon tilläggspension.»

Statskontoret har i ärendet yttrat:

»Enligt den civila pensionslagens bestämmelser om tjänstårsberäkning för pension må i sådant avseende tagas i beräkning endast tid, varunder vederbörande varit i statens tjänst anställd. Vid sådant förhållande och då sökanden vid avgången från lektorstjänsten med utgången av augusti 1923 endast kunde i sådant avseende räkna 16 år, medan för hel pension erfordras 33 tjänstår, måste pensionen för sökanden, vars pensionsunderlag utgjorde 4,600 kronor, beräknas till avkortat belopp, motsvarande 16/33 av 4,600 kronor, och hans pension bestämdes alltså, efter föreskriven avrundning, till 2,240 kronor årligen. Även om härtill kommer ett pensionstillägg av 60 kronor för år räknat enligt nädiga kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) angående pensions-

tillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt hänsyn tillika tages därtill, att under nuvarande förhållanden förmånen jämväl i någon mån ökas medelst dyrtidstillägg, så lärer dock icke kunna förnekas, att vad sålunda tillkommer sökanden, icke är tillfredsställande för en f. d. befattningshavare, som innehaft en så krävande tjänst som lektorat vid allmänt läroverk. Pensionslagens bestämmelser om avkortad pension vid lägre antal tjänstår än det, som är föreskrivet såsom förutsättning för hel pension, synas i vanliga fall, där endast ett eller annat år fattas, kunna anses verka på lämpligt sätt; men i de sällsynta undantagsfall, där, såsom beträffande sökanden, tjänstårens antal endast uppgår till eller understiger hälften av det för hel pension erforderliga, framträder en onekligen alltför stark reducering av den för tjänsten i allmänhet gällande pensionen. På grund härav och ehuru de av sökanden till stöd för hans begäran om pensionsförhöjning åberopade omständigheter knappast i och för sig skulle kunna tillmätas någon vidare betydelse i nu ifrågasvarande avseende, anser sig statskontoret kunna ifrågasätta, huruvida icke en tilläggs pension billigtvis bör sökanden beredas till sådant belopp, att detsamma jämte honom författningens enligt tillägd pension motsvarar ungefär $\frac{2}{3}$ av hel lektorspension. Skulle skäl anses föreligga för frågans ordnande på sådant sätt, synes riksdagens medgivande böra utverkas därtill, att sökanden må från och med den 1 september 1923, då han avgick från lektorstjänsten, under sin återstående livstid åtnjuta — utöver honom författningens enligt tillkommande pension — en pensionsförhöjning å allmänna indragningsstaten till belopp av 760 kronor årligen.»

Ifrågasvarande framställning har icke föranlett något förslag från Kungl. Maj:ts sida till riksdagen.

Till utskottet har i samband med motionen överlämnats, bland andra handlingar, ett av professorn H. Nilsson-Ehle avgivet, den 10 mars 1924 dagtecknat utlåtande rörande betydelsen av lektor Jungners vetenskapliga verksamhet före tillträdet till lektorstjänsten. Berörda utlåtande är av följande lydelse:

»Undertecknad har haft särskild anledning att följa lektor Jungners vetenskapliga verksamhet på lantbruksbotanikens område, enär han under sin anställning i Tyskland nedlagt ett omfattande och synnerligen värdefullt arbete på utredning av åtskilliga även för Sveriges växtodling viktiga spörsmål. Särskilt betydelsefulla för svenska förhållanden hava hans undersökningar rörande dvärgstritens uppträdande på sädesslagen och dettas sammanhang med årens olika väderlek varit. Med dvärgstritens uppträdande sammanhänger nämligen otvivelaktigt bl. a. den s. k. slidsjukan på vete, vilken vissa år i hög grad nedsatt den svenska veteskörden, särskilt i mellersta Sverige, och vilken den svenska veteförädlingen senare med framgång sökt att bekämpa medelst uppdragande av möjligast resistent sorter. Då lektor Jungners undersökningar i vissa avseenden få anses som grundläggande för uppfattningen av dvärgstritens uppträdande under olika förhållanden och för identifiering av genom densamma uppkomna skador, är det tydligt, att hans undersökningar i hög grad kommit det svenska arbetet i denna riktning till godo och därigenom blivit till nytta för svenskt lantbruk. Detsamma gäller åtskilliga andra av hans undersökningar, t. ex. rörande fritflugan, rågflugan, och vissa svampsjukdomar å höstsäd, som undertecknad studerat i Sverige (särskilt stråknäckarsvampen, *Leptosphaeria*), vilka samtliga spela en stor roll även för

svensk växtodling. Jag är övertygad, att om lektor Jungner under denna tid fått utöva sin vetenskapliga verksamhet i Sverige, skulle han kunnat uträtta ännu mycket mera till det svenska lantbrukets gagn, så mycket mera som hans vetenskapliga forskning i dess helhet på biologiens område kännetecknas av uppslagsrikedom och förmåga att fullfölja därvid ställda uppgifter.»

Utskottet.

Att, såsom statskontoret synes hava ifrågasatt, medgiva en förhöjning av den Jungner författningsenligt tillkommande pensionen endast av den anledning, att pensionslagens bestämmelser om avkortad pension ansetts i förevarande fall medföra en reducering av pensionsbeloppet, vilken med hänsyn till befattningshavarens tjänsteställning framstått såsom alltför stark, synes utskottet av principiella skäl icke kunna förordas. Emellertid har Jungner före tillträdet till lektorstjänsten under avsevärd tid bedrivit en vetenskaplig verksamhet, vilken synes hava givit praktiska resultat av stort värde för det svenska lantbruket. Särskilt med hänsyn till innehållet i det av professorn Nilsson-Ehle avgivna utlåtandet vill det synas utskottet, som om denna verksamhet även ur det allmännas synpunkt torde kunna anses vara av den betydelse, att den må kunna till någon del tillgodoräknas i pensionshänseende. Motionärerna hava i sådant avseende föreslagit, att av ifrågavarande tid sex eller sju år skulle få tillgodoräknas, varigenom Jungners sammanlagda pensionsförmåner skulle uppgå i förra fallet till 3,080 kronor och i senare fallet till 3,220 kronor årligen. Utskottet har funnit sig böra förorda, att Jungner med hänsyn till sin berörda verksamhet tillerkännes en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till sådan storlek, att densamma jämte honom författningsenligt tillkommande avkortad pension uppgår till 3,000 kronor eller samma belopp, som statskontoret i sitt utlåtande förordat. Tilläggspensionen torde böra anvisas från allmänna indragningsstaten och utgå från och med den 1 september 1923, då Jungner avgick från lektorstjänsten.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 25 och II: 65, må medgiva, att f. d. lektorn vid högre allmänna läroverket i Halmstad, filosofie doktorn Johan Richard Jungner må från och med den 1 september 1923 under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillerkänd avkortad pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av sjuhundrasextio kronor årligen.

IV. Ang. jordbruksdepartementet.

7:o) I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1924 dagtecknad proposition nr 93 har Kungl. Maj:t under punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva att — under förutsättning att lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin från och

*Ang.
pension åt
lantbrukskon-
sulenten i
Berlin M. F.
H. Langen-
heim.*

med den 1 juli 1924 indrages — lantbrukskonsulenten *Maximilian Fredrik Herman Langenheim* må från och med samma dag under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en pension av 3,000 kronor årligen.

I sitt den 3 innevarande april avgivna utlåtande nr 32 anmälde utskottet under punkten 16 a), att utskottet komme att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande över berörda framställning.

Uti det till stöd för framställningen åberopade utdraget av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för ovan angivna dag har föredragande departementschefen erinrat, hurusom han under punkt 85 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition tillstyrkt, att lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin skulle från och med ingången av nästkommande budgetår tillsvidare utbytas mot en dylik befattning med Estland, Lettland, Littauen och Polen såsom verksamhetsområde samt i detta sammanhang framhållit, att det, särskilt i betraktande av de med den nya befattningen förbundna speciella förhållandena, icke torde kunna ifrågakomma att till densamma överflytta den nuvarande innehavaren av befattningen i Berlin, som under 1923 uppnått 60 års ålder, ävensom att det vid sådant förhållande syntes vara med billighet överensstämmande, att denne konsulent, som från och med 1912 uppehållit befattningen i fråga, tillerkändes någon pension.

I anslutning till den sålunda uttalade uppfattningen har departementschefen sedermera anmodat lantbruksstyrelsen att inkomma med den utredning, som erfordrades för avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet. Med anledning härav har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 1 februari 1924 anfört följande.

Lantbrukskonsulentbefattningen i Berlin hade under en följd av år uppehållits med anslag, som av riksdagen årligen anvisats. Befattningen vore således icke uppförd å ordinarie stat och i följd härav icke förenad med rätt till pension.

Befattningen hade alltsedan början av 1912 på förordnande, som årligen förnyats, innehafts av Maximilian Fredrik Herman Langenheim, född 1863 i Ingelstorps församling av Kristianstads län, vilken städse fullgjort sina tjänsteåligganden med samvetsgrannhet och nit.

Det med befattningen förenade arvodet, som till en början utgjorde 7,000 kronor, hade sedan flera år tillbaka utgått med 9,000 kronor förutom dyrtidstillägg.

Därest ifrågavarande befattning indroges och Langenheim icke på annat sätt bereddes inkomster av statsmedel, torde billigheten kräva, att någon pension bleve honom tillerkänd. Med hänsyn till tjänstgöringens art samt med befattningen förenade avlöningsvillkor syntes förevarande konsulentbefattning närmast vara att jämnställa med statskonsulentbefattning. Statskonsulents avlöningsförmåner, vilka senast reglerats 1918, utginge — oavsett dyrtidstillägg — i form av lön och tjänstgöringspenningar till belopp av sammanlagt 5,800 kronor för år jämte tillfällig löneförbättring med 1,000 kronor, varav respektive 400 kronor och 100 kronor beräknades såsom ortstillägg. Statskonsulents pension vore bestämd till 4,600 kronor vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår. Statskonsulent skulle, därest han i likhet

med Langenheim tjänstgjort vid sin befattning uti tolv år, enligt bestämmelserna i gällande pensionslag i pension erhålla $\frac{12}{25}$ av sistnämnda belopp eller, efter vederbörlig avjämnning uppåt, 2,210 kronor. Hade Langenheim fått kvarstå vid sin tjänst intill en ålder av 65 år, skulle hans pension enligt nyssnämnda beräkningsgrund uppgått till 2,944 kronor. Då Langenheims arvode avsevärt överstigt statskonsulents avlöningsförmåner och han utan eget förvållande genom den ifrågasatta indragningen av omförmälda befattning syntes komma att gå miste om det med tjänsten förenade arvode samt härtill komme, att på grund av Langenheims ålder vissa svårigheter torde möta för honom att erhålla annan lönande sysselsättning, syntes billigheten kräva, att Langenheim tillerkändes pension till samma belopp, varav han utan vidare torde få anses hava kommit i åtnjutande, därest han kvarstått vid sin befattning intill uppnådda 65 års ålder eller, efter avrundning uppåt, 3,000 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1924, då han torde komma att frånträda ifrågavarande förordnande.

Till lantbruksstyrelsens förslag, som biträtts av *statskontoret*, har *departementschefen* för egen del anslutit sig.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Enligt riksdagens numera fattade beslut beträffande anslag till lantbrukskonsulenter skall i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag den hittillsvarande konsulentbefattningen i Berlin från och med nästkommande budgetår indragas och ersättas med en motsvarande befattning i Estland m. fl. länder. Då det, enligt vad föredragande departementschefen anför, icke torde kunna ifrågakomma att till den nya befattningen överflytta den nuvarande lantbrukskonsulenten i Berlin, synes det vara billigt, att denne befattningshavare vid avgången från sin tjänst beredes någon pension av statsmedel. I fråga om storleken av denna pension har utskottet emellertid icke kunnat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Såsom lantbruksstyrelsen framhållit, torde ifrågavarande befattning med hänsyn till tjänstgöringens art och de med tjänsten förenade avlöningsvillkoren närmast vara att jämföra med statskonsulentbefattning. Enligt vad styrelsen vidare erinrat, skulle statskonsulent, därest han i likhet med Langenheim tjänstgjort endast under 12 år, i pension erhålla ett belopp av 2,210 kronor årligen. Då Langenheims högre arvode givetvis torde hava tillmätts med avseende å hans placering på utrikes ort och därför enligt utskottets mening icke i sin helhet synes böra läggas till grund för pensionens beräkning, har utskottet med hänsyn jämväl därtill, att Langenheim icke erlagt några avgifter för pensionering, ansett pensionen icke böra bestämmas till högre belopp än nyssnämnda summa 2,210 kronor.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att lantbrukskonsulenten Maximilian Fredrik Herman Langenheim må, under förutsättning att han från och med den 1 juli

1924 erhåller entledigande från befattning som lantbrukskonsulent, från och med samma dag under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en pension av tvåtusentvåhundra tio kronor årligen.

V. Ang. handelsdepartementet.

8:o) I en till riksdagen avlaten den 14 mars 1924 dagtecknad proposition nr 88 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, förslagit riksdagen medgiva, att förste amanuensen hos kommerskollegium, filosofie doktorn *Allen Vannérus* må från och med månaden näst efter den, då han lämnar sin anställning hos kommerskollegium, å allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid uppbära dels årlig pension till belopp av 1,200 kronor, dels ock årligt understöd till belopp av 3,800 kronor, med iakttagande likväl, att pensionstillägg ej må av *Vannérus* åtnjutas samt att dyrtidstillägg skall utgå endast å pensionen och beräknas efter de grunder, som i sådant avseende gälla i avseende å nyreglerade pensioner.

Aug.
pension och
årligt under-
stöd åt förste
amanuensen
hos kommers-
kollegium
filosofie dok-
torn A.
Vannérus.

Förevarande framställning avser *dels* att bereda *Vannérus* pension till belopp av 1,200 kronor årligen för hans anställning i statens tjänst, *dels ock* att tillerkänna honom ett årligt understöd av 3,800 kronor för att sätta honom i stånd att fortfarande ägna sig åt vetenskapligt arbete.

I förstnämnda hänseende framgår det av utredningen i ärendet, att *Vannérus*, efter att under åren 1889—1895 hava varit anställd som e. o. amanuens vid kungl. biblioteket samt under åren 1901 och 1902 innehaft förordnande såsom docent i filosofi vid Göteborgs högskola, den 7 september 1906 antagits såsom e. o. tjänsteman hos kommerskollegium och alltsedan den 1 november sistnämnda år innehaft förordnande såsom amanuens, respektive förste amanuens hos kollegium ävensom att han, som är född den 20 mars 1862, på grund av nedsatt hörsel förmåga icke längre utan stor svårighet kan bestrida sin tjänst.

Vidkommande förslaget om tilldelande av ett understöd åt *Vannérus* för hans vetenskapliga verksamhet, har i statsrådsprotokollet erinrats, hurusom frågan om beredande av författaranslag åt *Vannérus* en gång förut varit underställd riksdagens prövning, i det att vid 1921 års riksdag väcktes en motion (nr I: 22), däri hemställdes, att riksdagen måtte från och med år 1922 bevilja *Vannérus*, så länge han levde, ett årligt författaranslag å 5,000 kronor. Till stöd för detta förslag anfördes, att *Vannérus*, alltifrån det han avslutat sina akademiska examensstudier för omkring 30 år sedan, ägnat all den tid, som arbetet för livsuppehållet lämnat övrig, åt forskning och författarskap på filosofiens område. Denna sällsynta hängivenhet för det vetenskapliga arbetet hade så långt ifrån varit för- enad med några materiella fördelar, att tryckningen av de utgivna skrifterna, vilka icke kunde vinna spridning bland någon större allmänhet,

tvärtom av författaren krävt ekonomiska uppoffringar. En var, som förstode att uppskatta värdet av oegennyttig vetenskaplig forskning, skulle säkerligen finna denna strävan förtjänt av det erkännande och den uppmuntran från det allmännas sida, som skulle ligga i beviljandet av ett årligt författaranslag, så stort att det kunde sätta mottagaren i tillfälle att ägna sin tid odelad åt den vetenskap, han så länge utan alla anspråk på ersättning tjänat. I motionen hänvisades vidare till ett av professorerna vid universitetet i Lund A. Herrlin, E. Liljeqvist och H. Larsson den 14 januari 1921 avgivet utlåtande rörande värdet av Vannérus' författarskap, i vilket professor emeritus vid universitetet i Köpenhamn H. Höffding instämt och som i förevarande proposition återgivits.

I sitt över berörda motion avgivna utlåtande (nr 42, punkt 20) anförde bankoutskottet, efter att hava inhämtat statskontorets yttrande i ämnet, följande:

»Det i motionen väckta förslaget undandraget sig varje bedömande efter grunder, som vanligen tillämpas vid beviljande av pension eller understöd av därmed jämförligt slag. Utskottet behjärtat visserligen motionens syfte att genom statens ingripande bereda en förtjänt vetenskapsman tillfälle att mera odelat ägna sig åt forskningsarbetet. Utskottet är emellertid av den mening, att understöd av här ifrågasatt slag icke böra beviljas utan den allsidiga utredning, som plägar föregå Kungl. Maj:ts framställningar i liknande ärenden. Frågan synes därför först böra i vanlig ordning underställas Kungl. Maj:ts prövning. På grund härav har utskottet ansett sig för närvarande böra avstyrka bifall till motionen.»

Utskottets hemställan, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, blev av riksdagen bifallen.

I statsrådsprotokollet har vidare omnämnts, hurusom ledamöterna av riksdagens första kammare redaktören M. Hellberg, lektorn E. Wigforss och biskopen O. Bergqvist hos Kungl. Maj:t hemställt om avlåtande till 1924 års riksdag av proposition om ett så stort årligt författaranslag åt Vannérus, att dess belopp tillsammans med den pension, som kunde komma att föreslås åt honom för hans tjänstgöring i kommerskollegium, eller, därest sådan pension icke skulle komma att föreslås, ensamt uppginge till 5,000 kronor, till stöd för vilken framställning åberopats vad som anfördes i förberörda motion och det vid densamma fogade utlåtandet.

Över denna framställning hava utlåtanden avgivits av vederbörande akademiska myndigheter vid universitetet i Uppsala, kanslern för rikets universitet och statskontoret.

Statskontoret har anført, bland annat, att ämbetsverket icke ville motsätta sig, att åtgärd vidtoges för att Vannérus från och med den 1 juli 1924 finge komma i åtnjutande av ett årligt understöd å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att detsamma jämte honom eventuellt tillerkänd pension uppginge till 5,000 kronor, varvid såsom villkor syntes böra föreskrivas, att dyrtidstillägg finge utgå endast å det belopp, som kunde komma att tiller-

kännas Vannérus för anställningen hos kommerskollegium, och beräknas efter de grunder, som i sådant avseende gällde beträffande nyreglerade pensioner.

Chefen för ecklesiastikdepartementet har för egen del vid anmälan av nu förevarande spörsmål anfört:

»Det framlagda förslaget om beredande av understöd åt Vannérus anser jag mig böra biträda. Den mycket förtjänstfulla skriftställarverksamhet, som av Vannérus under lång tid och med stora uppoffringar av egna medel utövats inom den filosofiska vetenskapens område, synes mig väl värd ett anslag av statsmedel. Flera gånger har Vannérus förklarats kompetent till professorsbefattning, men på grund av olika omständigheter har han icke erhållit någon sådan. Vid sin nuvarande ålder torde han icke längre hava utsikt att bliva ordinarie innehavare av professorsbefattning. Det synes då vara så mycket mera lämpligt att för hans vetenskapliga förtjänster och oavlätliga, värdefulla arbete i den filosofiska forskningens tjänst nu bereda honom det erkännande, som otvivelaktigt skulle ligga i ett särskilt understöd, som sätter honom i stånd att fortfarande ägna sig åt sin vetenskapliga gärning. Enligt vad jag inhämtat, har därtill hans förmögenhetsställning numera undergått en sådan förändring, att han för sitt livsuppehälle har föga mer än sitt amanuensarvode att lita till och följaktligen icke kan förutsättas äga möjlighet att utan statsunderstöd fullfölja sitt vetenskapliga författarskap. Den nu verkställda ytterligare utredningen synes mig tillfulto bestyrka vad i förenämnda motion yttrats om värdet av Vannérus' vetenskapliga produktion. Med hänsyn härtill och då omständigheterna i det föreliggande fallet äro av den säregna beskaffenhet, att ett bifall till den gjorda framställningen icke kan anses få någon prejudicierande betydelse, tvekar jag icke att tillstyrka äskande hos riksdagen av anslag åt Vannérus i enlighet med det förslag, som av statskontoret avgivits.»

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Vad först beträffar den för Vannérus föreslagna pensionen för hans anställning såsom icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst får utskottet, under hänvisning till 1922 års riksdags beslut om pension åt amanuensen i försvarsdepartementet, kanslisekreteraren friherre O. T. Hermelin, tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Jämväl med avseende på förslaget om beredande åt Vannérus av ärligt understöd såsom ett uttryck av erkännande för hans värdefulla arbete i den filosofiska forskningens tjänst och ett stöd för fortsatt vetenskaplig verksamhet har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag; och vill utskottet därvid i likhet med chefen för ecklesiastikdepartementet framhålla, att omständigheterna i förevarande fall synes vara av den säregna beskaffenhet, att ett bifall till förslaget icke kan anses få någon prejudicierande verkan.

Utskottet.

Beträffande villkoren för de ifrågavarande förmanernas utgående ansluter sig utskottet likaledes till Kungl. Maj:ts förslag.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 88, må medgiva, att förste amanuensen hos kommerskollegium, filosofie doktorn Allen Vannérus må från och med månaden näst efter den, då han lämnar sin anställning hos kommerskollegium, å allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid uppbära dels årlig pension till belopp av ettusentvåhundra kronor, dels ock årligt understöd till belopp av tretusenåttahundra kronor, med iakttagande likväl, att pensionstillägg ej må av Vannérus åtnjutas samt att dyrtidstillägg skall utgå endast å pensionen och beräknas efter de grunder, som i sådant avseende gälla i avseende å nyreglerade pensioner.

Stockholm den 25 april 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Reservationer:

vid punkt 2:o c) (ang. pension åt vaktmästaren i utrikesdepartementet G. W. Sjöbergs änka):

av herr *Paulsen*;

vid punkt 3:o c) (ang. pension åt rullföringsbiträdet J. P. Borg):

av herrar *Bäcklund* och *Lovén*, vilka yrkat avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning;

vid punkt 7:o) (ang. pension åt lantbrukskonsulenten i Berlin M. F. H. Langenheim):

av herr *Lorichs*, som yrkat bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning; samt

av herr *Paulsen*, som yrkat avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.